

Nederlandse beroepsbinnenvisserij

Kleine sector, volop in beweging

Tekst: Han Walder

Fotografie: Combinatie van Binnen-
vissers, Sportvisserij
Nederland

Zeg het woord beroepsbinnenvisserij en veel mensen denken direct aan het IJsselmeer en Volendam. Toch vissen er in de binnenwateren meer beroepsvissers buiten, dan op het IJsselmeer. Han Walder van de Combinatie van Beroepsvissers schetst de huidige ontwikkelingen in een relatief kleine, maar actieve beroepsgroep.

Al sinds mensenheugenis wordt er in Nederland door beroepsvissers in de binnenwateren gevestigd. Voor de gevangen vis bestaat al die tijd al veel belangstelling. Zo varen omstreeks het jaar 1100 schepen met vis vanuit Tiel, Utrecht en Deventer naar de Duitse stad Koblenz, waar de lading wordt verkocht. Voor vissoorten als zalm, elft, spiering en paling bestaat een levendige handel. Later worden uitgesproken zoetwatervissen verhandeld, zoals snoek en brasem en vanaf de 15de eeuw ook karper. Vele tienduizenden mensen verdienen in die tijd een inkomen in de binnenvisserij. Dat beeld is eeuwenlang ongewijzigd gebleven. Aan het eind van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw treedt voor sommige vissoorten een dramatische terugval op in de vangsten. Na de Tweede Wereldoorlog beleeft de beroepsvisserij, mede als gevolg van watervervuiling en cultuurtechnische ingrepen, een verdere teruggang. Momenteel zijn er buiten het IJsselmeer circa honderdvijftig beroepsvisserijbedrijven actief.

Splitsing visrechten

De beroepsvisserij beschikt tot aan de jaren zeventig in veel wateren over het volledig visrecht. De sportvisserij vist meestal op vergunning van de beroepsvissers. Door de sterke groei van de sportvisserij, gevolgd

door een wijziging van het visserijbeleid van de overheid, worden de meeste visrechten gesplitst met als uitgangspunt 'schubvis voor de sport en aal voor het beroep'. Toch mogen beroepsvissers ook nu nog op een aanzienlijk deel van de binnenwateren op één of meer schubvissoorten vissen. Soms omdat zij dat visrecht hebben, maar meer en meer ook omdat er over de visserij speciale afspraken zijn gemaakt tussen sportvisserij en beroepsvisserij. Recente voorbeelden zijn te vinden in Friesland en bij het Volkerak-Zoommeer.

Zorgvuldig beheer via VBC's

Bij een zorgvuldig beheer van de visstand zijn velen gebaat. Niet alleen sportvissers en beroepsvissers hebben er profijt van, ook waterbeheerders en natuurorganisaties. De complexe visrechtsituatie in de Nederlandse binnenwateren maakt het beheer van de visstand echter niet eenvoudig. In dat licht bezien vormen de visstandbeheercommissies (VBC's) een goede mogelijkheid om tot afspraken te komen over het te voeren beheer. Voor de staatswateren is deelname aan de VBC's inmiddels verplicht gesteld via de huurovereenkomsten. Te verwachten is dat vele verhuurders van visrechten op de overige binnenwateren dit voorbeeld zullen volgen. In de toekomst komt daar nog bij de verplichting voor sport en beroep om

gezamenlijk een visplan op te stellen. In zo'n plan worden concrete afspraken gemaakt over wie waar mag vissen, wanneer en met welke vistuigen. Daarnaast bevat een visplan afspraken over de hoeveelheid te onttrekken vis, zowel door de sportvisserij als door de beroepsvisserij. De richtlijnen hiervoor staan in het door sport en beroep onderschreven rapport 'Vissen met Verstand', waarin een duurzame visserij het uitgangspunt is.

Aalvisserij

Ter verbetering van de aalvangst hebben beroepsvissers sinds het begin van de vorige eeuw in veel wateren glasaal uitgezet, in totaal vele honderdduizenden kilo's. Zo werd er alleen al in 1979, na de strenge winter van dat jaar, meer dan 10.000 kilo glasaal uitgezet. De prijs bedroeg toen, omgerekend, circa € 20 per kilo. Met de opkomst van de aalmesterijen in Europa en het Verre Oosten is de prijs van glasaal de laatste jaren gestegen tot soms meer dan € 1000 per kilo. Het uitzetten van glasaal is daardoor voor veel beroepsvissers onbetaalbaar geworden, met als gevolg verminderde vangsten. Tel daarbij op de sterk verminderde intrekbaarheden voor de glasaal door de bouw van kunstwerken, zoals stuwen, dammen en gemalen en ook nog de negatieve invloed van virussen en PCB's op de

Door de splitsing van visrechten zijn de beroepsvissers in veel wateren aangewezen op de aalvisserij.

voortplanting van de aal, en het zal duidelijk zijn dat de aal en daarmee ook de beroepsvissers die op aal aangewezen zijn, moeilijke tijden doormaken.

De toegenomen kennis over de aal heeft, naast alle negatieve aspecten, ook tenminste één positieve kant. Duidelijk is namelijk dat niet de visserij als schuldige aangewezen kan worden voor de afname van de aalstand, maar dat de oorzaken elders liggen. In dat licht bezien geeft de sterke reductie van de aalvisserij die de Europese Commissie dreigt af te kondigen stof tot nadenken.

Verbreiding van activiteiten

De ontwikkelingen in het waterbeheer en de toegenomen interesse voor visstandgegevens zijn voor beroepsvissers aanleiding geweest hun activiteiten te verbreden. Niet alleen de eigen visserij, maar ook het vissen in opdracht van derden en het aanleveren van visstandgegevens aan derden, behoren tegenwoordig tot de bedrijfsvoering van beroepsvissers.

Zij hebben daarvoor de vereiste kennis en ervaring en beschikken bovendien over de juiste vistuigen, waarmee niet alleen op de juiste wijze wordt gevist, maar waarmee ook het welzijn van de vissen blijft gewaarborgd. En dat alles tegen relatief geringe kosten.

De Combinatie van Beroepsvissers ontwikkelt op dit gebied een aantal nieuwe activiteiten. We noemen hier de visstandmonitoring volgens KRW-richtlijnen en de calamiteitenvisserij.

Meer en meer dringt het besef door dat de samenstelling en de omvang van de visstand veel inzicht geven in de toestand en het ecologisch functioneren van oppervlaktewateren. Visstandonderzoek is dan ook een krachtig instrument voor de evaluatie van het gevoerde waterbeheer. Een juist beeld van de visstand is alleen mogelijk als rekening wordt gehouden met de aanzienlijke veranderingen die daarin kunnen optreden. De opkomst van de Europese

Verspreiding van beroepsvisserijbedrijven in Nederland op basis van het ledenbestand van de Combinatie van Beroepsvissers 2002.

Geografische ligging van de beroepsvisserij in de binnenwateren buiten het IJsselmeer.

Kaderrichtlijn Water vormt een extra impuls voor het monitoren van de visstand. Deze richtlijn verplicht waterbeheerders immers tot het periodiek rapporteren over de toestand van de visstand. De 'Richtlijn Monitoring Oppervlaktewater volgens de Europese Kaderrichtlijn Water' zegt hierover: "Het is zeer aan te bevelen gebruik te maken van de (lokale) kennis van een gecertificeerde beroepsvisser."

Beroepsvissers beschikken niet alleen over veel gegevens van het eigen viswater, maar een aantal van hen kan de visstand in opdracht van waterbeheerders ook monitoren op andere wateren. Zij hebben daartoe enkele jaren geleden bij de OVB de cursus Visstandbemonstering gevolgd. Sinds die tijd zijn echter de voorschriften voor het uitvoeren van bemonsteringen mede door de komst van de Kaderrichtlijn Water gewijzigd en aangepast. Dat is voor de Combinatie van Beroepsvissers aanleiding om in samenwerking met het Productschap Vis en Sportvisserij Nederland een uitgebreid opleidings- en trainingsprogramma Visstandmonitoring door Beroepsvissers te ontwikkelen en uit te voeren.

Als vervolg op de module Vissen volgens KRW-richtlijnen, wordt door de Combinatie van Beroepsvissers dit jaar de cursusmodule 'Visverwerking volgens KRW-richtlijnen' ontwikkeld en gegeven. Na het volgen van deze module zijn beroepsvissers in staat de gevangen vis te verwerken volgens de voorschriften die de KRW daarvoor geeft. Het gaat dan om monsters nemen, op soort sorteren en op de juiste wijze meten en wegen. Deze gegevens worden vervolgens ingevoerd in het door STOWA/Sportvisserij Nederland ontwikkelde programma Piscaria. Op deze manier kunnen beroepsvissers de gegevens over de visstand digitaal aanleveren.

Met de toenemende aandacht voor dierenwelzijn is ook het welzijn van vissen hoger op de agenda komen te staan. Tot voor kort werden zon-

der enig probleem watergangen gedempt, bijvoorbeeld ten behoeve van stadsuitbreidingen, met als gevolg massale vissterfte. Ook door de lozing van verontreinigende stoffen komen her en der nog steeds vissen in nood.

Beroepsvissers zijn daarom de aangewezen personen om de vis in nood op deskundige wijze snel en effectief te vangen en over te brengen naar een ander water. Om beroepsvissers nog beter voor te bereiden op deze activiteit, zal de Combinatie van Beroepsvissers dit jaar een Cursus Calamiteiten-visserij organiseren.

Keurmerk

Beroepsvissers die één of meer modules voor monitoring met goed gevolg hebben afgerond, komen in aanmerking voor het 'Keurmerk Vismonitoring'. Dit keurmerk staat onder auspiciën van het Productschap Vis en de Combinatie van Beroepsvissers. Het biedt externe opdrachtgevers een waarborg voor de kwaliteit en deskundigheid van de betreffende beroepsvissers. Om die kwaliteit hoog te houden, zullen de werkzaamheden van de bij het Keurmerk aangesloten beroepsvissers op gezette tijden door onafhankelijke deskundigen worden beoordeeld. De Keurmerk-bedrijven zullen te vinden zijn op de binnenkort operationele website van de Combinatie (www.combinatievanberoepsvissers.nl).

Zoals de kop boven dit artikel al aanduidde, is de sector van de beroepsbinnenvisserij momenteel sterk in beweging. De Combinatie van Beroepsvissers werkt daarbij, samen met haar leden, aan een toekomst waarin zowel plaats is voor een duurzame visserij als ook voor gezonde visserijbedrijven. **V**

Voor de opleiding 'Vismonitoring volgens KRW-richtlijnen' kunnen beroepsvissers binnenkort terecht bij de Combinatie van Beroepsvissers.

Over de auteur

Han Walder is beleidsmedewerker Communicatie en Educatie bij de Combinatie van Beroepsvissers. Een van zijn werkzaamheden is het ontwikkelen en geven van cursussen voor beroepsvissers.

Glasaal werd door de beroepsvisserij jaar in jaar uit gedurende meer dan een eeuw lang uitgezet in de binnenwateren. Met de huidige prijzen is glasaal voor beroepsvissers onbetaalbaar geworden.

